

Aalborg Universitet

AALBORG UNIVERSITY
DENMARK

Komisk opera i Danmark i dag

eller: musikteateret og det komiske med særligt henblik på Bent Lorentzens bidrag

Johansen, Niels-Ole Bo ; Brincker, Jens; Hytten, Agneta Mei ; Frandsen, John ; Bonde, Lars Ole

Publication date:
2012

Document Version
Tidlig version også kaldet pre-print

[Link to publication from Aalborg University](#)

Citation for published version (APA):

Johansen, N.-O. B., Brincker, J., Hytten, A. M., Frandsen, J., & Bonde, L. O. (2012). *Komisk opera i Danmark i dag: eller: musikteateret og det komiske med særligt henblik på Bent Lorentzens bidrag*. Paper præsenteret ved Komisk opera i Danmark i det 21. århundrede, København, Danmark.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal -

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us at vbn@aub.aau.dk providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

KOMISK OPERA I DANMARK I DAG – eller: MUSIKTEATRET OG DET KOMISKE, MED SÆRLIGT HENBLIK PÅ BENT LORENTZENS BIDRAG

2. Del

Mini-KONFERENCE

Med bidrag af

Niels-Ole Bo Johansen, Jens Brincker,
Agneta Mei Hytten, John Frandsen, og Lars Ole Bonde

KONFERENCE-INDLÆG

- Niels-Ole Bo Johansen   Ouverture
- Lars Ole Bonde   Velkomst og introduktion
- Agneta Mei Hytten   Det komiske og
eksperimenterende element
i nyere dansk opera og kompositionsmusik,
særligt Bent Lorentzens værker i medier
- Jens Brincker   Mozarts stemme
- John Frandsen   Opera – helt til grin!
- Lars Ole Bonde   Det komiske hos Bent
Lorentzen – specielt eller alment?

Og glem ikke:

UDSTILLING I MONTREN V. DRONNINGESALEN

Kl. 17 på Borups Højskole:

BENT LORENTZEN: *DER STEPPENWOLF*

- Erik Kaltoft, klaver og indstudering.
- Lars Thodberg Bertelsen, Signe Asmussen, Ingeborg Børch, Peter Lodahl; Johanne Boch, Thomas Storm

Kl. 20.30 på Borups Højskole:

BENT LORENTZEN: *BILL OG JULIA*

- Gæstespil af Den fynske Opera
- Jesper Buhl, sang. Niels-Ole Bo Johansen, basun. Henrik Larsen, slagtøj

Oversigter over danske operaer

- **Danske operaer 1900-2007**
- Af R. Petersen, B. Viinholt Nielsen, H. Møller Jensen
- Denne operaguide er en videreførelse af det nedlagte Dansk Musik Informations Center (MIC)'s operaguide.
- Guiden blev oprindeligt etableret som et udviklingsprojekt under Kulturnet Danmark med støtte fra Kulturministeriet.
- Projektet er gennemført med velvillig assistance fra Den Anden Opera, Danmarks Radio, Holland House, Den jyske Opera, Det Kongelige Bibliotek, Det Kongelige Teater, Samfundet til Udgivelse af Dansk Musik, Statens Mediesamling, Musikteatret Undergrunden samt Edition Wilhelm Hansen.
- <http://dvm.nu/theme/opera/>
- **Dansk nutidsopera 1940-1987** – Mogens Andersen i dmt 63/1989: http://dvm.nu/periodical/dmt/dmt_1988-1989/dmt_1988-1989_06/dansk-nutidsopera-1940-1989/
- **SNYKs database**

Oversigt over danske operaer 2008-12

2012: Bo Gunge: *Orkestergraven* Jesper Klit: *Angelo – en opera*

2011: Niels Marthinsen: *Snehvides spejl* Erik Bach: *Korus Kabaret*
Svend Hvidtfelt Nielsen: *De profundis*

2010: Stig Nordestgaard/Christian Dyrst: *11 minutter* Edina Hadziselimovic: *Waiting in nowhere* Poul Ruders: *Dancer in the dark* Peter Bruun: *Narcissus og ekko*

2009: Andy Pape: *Kærlighedens dampe*. **Bent Lorentzen: *Jeppe***. Rasmus Zwicki: *Konsumia* Frans Winther: *Ezra* Bo Holten: *Livlægens besøg*. Peter Bruun: *Soapera* Niels Marthinsen: *Kongen af Himmelby* Torben Kjær: *De syv dyders hus*

2008: Joachim Holbek: *Brødrene Løvehjerte*

KOMISKE OPERAER (udover Lorentzens) i de senere år?: **Niels Marthinsen: *Maestro – komisk opera i 2 akter* (2001) Andy Pape: *Houdini den store* (1989) og *Bokseroperaen* (1993)**

Bant Lorentzens operaer – og deres baggrund i myter og eventyr

- **STALTEN METTE** (1963/1980) – baseret på en dansk middelalderballade om høvisk og uhøvisk kærlighed.
- **DIE SCHLANGE/SLANGEN** (1964/1974) – refererer til historien om slangen i paradiset.
- **EURIDICE** (1965/1969) – baseret på myten om Orfeus og Eurydike
- **DIE MUSIK KOMMT MIR ÄUSSERT BEKANNT VOR** (1974) – en Mozart-collage, der anvender stof fra de mange myter, Mozart selv øste af.
- **EINE WUNDERSAME LIEBESGESCHICHTE** (1979) – Om Wagners kærlighed til Mathilde Wesendonck, tæt sammenvævet med myten om Tristan og Isolde
- **KLOVNER TOTO** (1985) – Klovner er som figur ældgammel og har mytologisk kraft.
- **FACKELTANZ** (1986) – baseret på en middelalderlig folkevisen om 'den lyse og den mørke søster'.
- **BILL OG JULIA** (1991) – historien om to kattes kærlighed, baseret på dramaet om Romeo og Julie.
- **ORFEO** (bearb. af Monteverdis opera, 1992) – baseret på myten om Orfeus og Eurydike.
- **DEN MAGISKE BRILLANT** (1994, børneopera) – tegneserieopera med elementer fra alverdens eventyr.
- **DEN STUNDESLØSE** (1996) – Holbergopera med persongalleri inspireret af bl.a. commedia dell' arte.
- **PERGOLESIS HJEMMESERVICE** (1998) – en blanding af arrangement af Pergolesis "La serva padrona" og nykomponerede elementer – en slags opdateret commedia dell' arte.
- **DER STEPPENWOLF** (2000) – Opera over Hesses roman, der blander civilisationskritik og arketyperiske fortællinger. Det magiske teater spiller hovedrollen.
- **KAIN OG ABEL** (2006) – baseret på den næstældste af alle myter.
- **JEPPE PÅ BJERGET** (2009) – kan vel ikke direkte relateres til en myte eller et eventyr, men hovedpersonerne har arketyperisk karakter: Den underkuede bonde, den dominerende hustru, den snu ven, den intrigante herremand.

Komik hos Lorentzen - inspiration

Det absurde teater (Ionesco, Beckett)

Fluxus

Kagels instrumentalteater

Familie- og skoleforestillinger

Commedia dell'arte og pantomimer

Holbergs komedier

Shakespeare

Holger Boland som oversætter, spiller og instruktør

Musikdramaturgisk teori – plot og personer

Det komiske – typologi over virkemidler hos Bent Lorentzen

Sonisk humor: en leg med instrumenternes, stemmens og andre lydgifveres iboende komiske muligheder. Ex. *Den magiske brilliant*

Musikalsk humor: et spil med lytterens forventninger ift stiltræk og genrenormer. "Twist" Ex. *Pergolesis hjemmeservice, Der Steppenwolf*

Dramaturgisk humor: brugen af kontraster og overraskelser i personkarakteristik, personkonstellationer og handlingsgang. Ex. *Fackeltanz, Pergolesis hjemmeservice, Bill og Julia*

Det performative – samspillet mellem alle elementer
[partitur, tekst, iscenesættelse, musik, spil] er afgørende

Bill og Julia

Komisk monodrama (1991). Ebeltoft festival

En solist, trombone + percussion

- Sonisk humor: alle instrumenternes muligheder udnyttedes, stemmen bruges også 'diegetisk' og lydimiterende
- Dramaturgisk humor: sangeren 'spiller' alle roller og udfylder alle de dramaturgiske rollers funktioner.

Den magiske brillant

Børneopera, Den jyske opera 1992

7 sangsolister, elektrisk guitar + percussion

- En 'farce-thriller': en eventyrlig kamp mellem godt og ondt i et tegneserie-univers
- Sonisk udnyttelse af instrumenternes og stemmernes associationspotentiale
- Mickey-mousing: audiovisuel fordobling/forstærkning

Fackeltanz

Folkevise-opera (1986), Ebeltoft festival 1993

6 sangsolister, lille solistisk ensemble

- Dramaturgisk humor: Kontrasten mellem det tragiske og det komiske i “komedien”, hvor jalousi-dramaet og drabet mimes og stiliseres
- De tre komedianter mimer i “lav stil” dramaet i “høj stil” (et gennemført træk i *Mette*)

Pergolesis hjemmeservice

- “Campingvognsopera” (1998). Den jyske opera
2 sangsolister + stum role, trombone, cembalo
- Musikalsk humor: en gennemført leg med Pergolesis partitur. Trombone som ‘orkester’ (Alberti-bas, generalbas osv.)
  - Dramaturgisk humor: Den oprindelige opera som kerne, operatruppens historie som ramme, de dramaturgiske roller er byttet om.

Dramaturgisk analyse af *Pergolesis hjemmeservice*

	LA SERVA PADRONA	PERGOLESIS HJEMMESERVICE	
<i>Person</i>	<i>Indre plan/karakter</i>	<i>Ydre plan/karakter</i>	<i>Person</i>
Uberto	Hovedkarakter	Modstander	Dir. Pergolesi
Serpina	Modstander	Hovedkarakter	Sopranen
Vespone	Stum biperson	Stum biperson	Teknikeren
		Hovedkarakter	Basunisten

Dobbelt anslag, dobbelt præsentation, dobbelt konfliktrapning, dobbelt konfliktløsning (??)

Pitch i *La serva padrona*: Titel + Den kloge narrer den mindre kloge

Pitch i *Pergolesis hjemmeservice*: Hovmod står for fald

Der Steppenwolf

Opera (1999) – endnu ikke opført

9 sangsolister, kor, lille eller mellemstort orkester

- Musikalsk humor: Kontrasten mellem den stoiske Harry Haller og den rablende Tante
- Musikalsk humor: foxtrot-universet, “Yearning”

